

Romain
Rolland

Petr a Lucie

Petra Lucie

*Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Cover © Adéla Korbelářová, 2025
© DOBROVSKÝ s.r.o., 2025

ISBN 978-80-277-5539-4 (pdf)

Romain
Rolland

Petr a Lucie

$\frac{1}{4}$
O₀

1.

Petr chvatně vběhl do hlubin podzemní dráhy. Hrubý a horečně vzrušený dav. Stojí blízko u vchodu do vozu, sevřen kruhem lidských těl a dýchaje dusný vzduch vycházející z jejich úst, tupě se díval, jak po černých duni- vých, klenutých chodbách klouzají zářivě zřítelnice vlaku. V jeho duchu byly zrovna takové temnoty, zrovna takové pronikavé a prudce se míhající záblesky světla. Dusil se ve zdviženém límci svrchníku, s pažemi přitisknutými k tělu, se rty pevně sevřenými a s čelem zpoceným a chví- lemi, když se otevřely dveře do vozu, zmrazeným závan- y chladného vzduchu, a snažil se nevidět, snažil se nedýchat, snažil se nemyslet, snažil se nežít. Srdce tohoto osmná- ciletého jinocha, ještě téměř dítěte, bylo plné chmurné beznaděje. Nad ním, nad temnotami těch kleneb, té kry- sí chodby, již uháněla kovová obluda hemžící se lidskými červy, tam nahoře byla Paříž, sníh, studená lednová noc, příšera života a smrti – válka.

Válka. Před čtyřmi lety se tam uhnízдила. Tísnivě ležela na jeho jinošských letech. Přistihla ho zrovna v té mravní krizi, kdy jinoch, znepokojený probuzením smyslů, s úžasem odhaluje bestiální, slepé, drtivé síly života, jimž je vydán na

pospas, třebaže o život nežádal. A má-li povahu jemnou, srdce něžné a tělo útlé jako Petr, pociťuje hnus a hrůzu a neodvažuje se s nimi nikomu svěřit, hrůzu před těmi surovostmi, špinavostmi a nesmyslnostmi plodné a žravé přírody – té prasnice požírající svůj vrh.

V každém jinochovi od šestnácti do osmnácti let je kus hamletovské duše. Nechtějte po něm, aby chápal válku! (To je dobré pro vás, lidé rozvášní!) Má dost co dělat, aby pochopil život a odpustil mu. Obyčejně se jako do bezpečného útočiště zahrabává do snu a do umění tak dlouho, až zvykne tomu, že se stal člověkem, a až kukla skončí svůj úzkostný vývoj od housenky k motýlu. Jak velice potřebuje klid a tiché soustředění v těch vzrušených jarních dnech dozrávajícího života! Ale to již za ním přicházejí do jeho útulku, vytahují ho, ještě docela útlého v jeho nové kůži, z toho stinného ústraní a vrhají ho na drsný vzduch, mezi otrlé lidstvo, jehož pošetilsti a nenávisti, třebaže je nechápe, má ihned přijmout za své a odpykávat.

Petr byl volán na vojnu se svými vrstevníky, osmnáctiletými chlapci. Za půl roku bude vlast potřebovat jeho tělo. Válka se dožaduje. Už jen šest měsíců mu popřává. Šest měsíců! Kdyby alespoň bylo možné prožít toho půl roku bezmyšlenkovitě! Zůstat v těchto podzemních chodbách! Nespátřit již nikdy kruté denní světlo!

Pohroužil se s uhánějícím vlakem do tmy a zavřel oči...

Když je otevřel – na několik kroků před ním, oddělena od něho dvěma cizími těly, stála dívka, zrovna přistoupivší do vozu. Napřed z ní uviděl jenom jemný profil pod stínem klobouku, světlou kadeř na pohublé tváři, světélko na líbezném líčku, krásnou linii nosu a vyklenutého rtu a pootevřená ústa, ještě teď rozechvělá spěšnou chůzí. Vešla

mu do srdce dveřmi jeho očí; vešla tam celičká a dveře se za ní zavřely. Všechny venkovní zvuky zmlkly. Ticho. Klid a mír. Byla tam.

Nedívala se na něho. Ba ještě ani nevěděla, že Petr je na světě. Ale byla v něm! Držel její němý obraz schoulený v náručí a neodvažoval se ani dýchat, aby ji jeho dech neodvanul...

V příští stanici tlačenice. Lidé se s křikem hrnuli do již plného vozu. Vlna lidských těl Petra strhla a nesla s sebou. Nad klenbou podzemní dráhy, tam nahoře v městě, temné výbuchy. Vlak se znovu rozjel. V té chvíli se nějaký vyděšený muž, zakrývající si rukama tvář a sestupující ke stanici podzemní dráhy, najednou skutálel ze schodů. Lidé ve vlaku ještě zahlédli, jak se mu mezi prsty řine krev... A znovu černá chodba a temnoty... Ve voze zděšené výkřiky: „Němci jsou tady!“ V tom všeobecném vzrušení všechna natlačená těla splývala v jeden celek a Petrova dlaň uchopila zlehka se ho dotýkající ruku. A když zdvihl oči, spatřil, že je to Ona.

Nevytrhla svou ruku. Na stisk jeho prstů odpověděly prsty vzrušeně, trochu křečovitě se sevřely a potom její měkká, horká ruka zůstala nehybně ležet v jeho dlani. Tak stáli v ochranném šeru a jejich ruce byly jako dvě ptáčata schoulená v témž hnízdě; a krev jejich srdcí protékala nepřetržitým proudem tepla jejich dlaní. Neřekli si ani slovo. Nedali si ani jediné znamení. Jeho ústa se téměř dotýkala kadeře na její tváři a okraje jejího ucha. Nepodívala se na něho. O dvě stanice dále se ho pustila a on ji nezdržoval; proklouzla mezi těly a odešla, nespátřivši ho.

Když zmizela, napadlo ho, aby šel za ní... Pozdě. Vlak již zase jel. Na další zastávce vystoupil z podzemí do města. Zase tam našel noční vzduch, neviditelný lehký dotyk několika sněhových vloček a poděšené, svým strachem se bavící

město; a nad městem se kdesi vysoko vznášeli váleční draví ptáci. Ale Petr neviděl nic jiného než tu, která byla v něm. A cestou domů držel v ruce dlaň té neznámé.

2.

Petr Aubier bydlel u rodičů nedaleko od clunyjského parčíku. Jeho otec byl soudce; bratr, o šest let starší, šel dobrovolně na vojnu hned na začátku války. Dobrá měšťanská rodina, počestní občané, hodní, srdeční, lidsky cítící lidé, kteří se nikdy neodvážili samostatného myšlení a pravděpodobně ani netušili, že by něco takového bylo možné. Pan sudí Aubier, člověk hluboce čestný a nesmírně vážně plnící své úřední povinnosti, byl by rozhořčeně jako nejhorší pohanu odmítl podezření, že by jeho rozsudky mohly být diktovány něčím jiným než smyslem pro spravedlnost a hlasem svědomí. Ale hlas jeho svědomí nikdy nemluvil (nebo lépe: ani nezašeptl) proti vládě. Bylo to svědomí již od narození úřednické. Myslelo vždycky státotvorně, podle měnících se poměrů, ale vždycky neomylně. Na vládnoucí moc se díval jako na posvátnou samozřejmost. Upřímně se obdivoval těm bronzovým duším, těm slavným svobodomyšlným a neoblomným soudním úředníkům minulých časů; a snad se v duchu pokládal za jednoho z jejich rodu.

Byl to takový starosvětsky horoucí obhájce právního řádu, zatížený stoletím republikánské otročiny. – Paní Aubierová byla stejně dobrá křesťanka, jako byl její manžel dobrý

republikán. Stejně upřímně a poctivě, jako pan Aubier ze sebe dělal poslušný nástroj moci proti každému projevu svobody neschválenému úředně, paní Aubierová mísila v úplně čistotě srdce nábožné modlitby s oněmi vražednými tužbami, jež tenkrát ve všech evropských zemích rozněcovali v zájmu války katoličtí kněží i protestantští pastoři, židovští rabíni i pravoslavní popi, noviny i vlastenečtí občané. – A oba, otec i matka, zbožňovali své děti, pociťovali jakožto praví Francouzi hlubokou, opravdovou lásku jenom k nim, všechno by jim byli obětovali, a aby se nijak nelišili od ostatních, bez váhání je obětovali. Komu? Neznámému bohu. Za všech časů Abraham vodil Izáka na hranici. A jeho slavné šílenství je podnes příkladem pro ubohé lidstvo.

V této rodině, jak tomu bývá velmi často, vzájemná příchyllost byla veliká a srdečnost žádná. Jak by mohl být upřímný, svobodný myšlenkový styk mezi lidmi, z nichž každý se bojí vidět jasně do vlastního ducha? Člověk, ať si myslí cokoli, vždycky ví, že jistých dogmat je třeba dbát; a je-li to nepříjemné již tenkrát, když dogmata jsou tak nevtíravá, že zůstávají ve svých vyznačených mezích (jak tomu obyčejně bývá u dogmat náboženských), co teprve potom, když se chtějí plést do života, když jej chtějí celý ovládat a řídit, jak to dělají naše dogmata světská a obecně závazná! Jen zkuste zapomenout na dogma Vlasti! Nové náboženství zavedlo lidský rod nazpět k Starému zákonu. Nestačila mu zbožnost rtů a takové nevinné, zdravotní a směšné náboženské úkony, jako je zpověď, páteční posty a nedělní klid, úkony, jaké dráždily naše „filozofy“ v dobách, kdy národ byl – za vlády králů – ještě svobodný. Dnes chtělo toto nové náboženství všechno; a méně než všechno mu nestačilo: celého člověka chtělo, jeho tělo, jeho krev, jeho život i jeho myšlenky.

Hlavně jeho krev. Od časů mexických Aztéků bůh války ještě nikdy nevychlemtal tolik krve. Bylo by velmi nespravedlivé říkat, že vyznavači tohoto božstva tím netrpěli. Trpěli, ale věřili. Ó lidé, moji ubozí bratři, pro něž i utrpení je důkazem božství... Pan i paní Aubierovi trpěli stejně jako všichni; a stejně jako všichni pokorně, oddaně věřili. Ale takové zapření srdce, smyslu a zdravého rozumu nebylo možné žádat od jinocha. Petr by byl rád pochopil, aspoň co ho tísní. Kolik otázek ho pánilo, a nesměl je vyslovit! Neboť prvním slovem všech jeho otázek bylo: „Ale vždyť tomu nevěřím!“ – Už tedy rouhání. – Ne, nemohl mluvit. Byli by se na něho dívali s poděšeným, pohoršeným úžasem, byli by trpěli, byli by se za něho styděli. A protože byl v onom tvárném věku, kdy se duše – s povrchem ještě příliš hebkým – pokrývá vráskami při sebemenších závanech zvenčí a rozechvěně se utváří pod jejich letnými dotyky, cítil se také on sám již napřed smuten a zahanben. Ach, jak pevně oni všichni věřili! (Ale věřili opravdu? Všichni?) Jak to tedy dělali? – Nebylo odvahy zeptat se na to.

Člověk, který jediný nevěří v prostředí, v němž všichni ostatní věří, je jako někdo, komu chybí nějaký orgán, možná zbytečný, ale orgán, který všichni ostatní mají; takový člověk stydlivě ukrývá svou nahotu před cizími pohledy.

Úzkosti mladého hochy by byl mohl pochopit jediný člověk: jeho starší bratr. Petr zbožňoval Filipa tak, jak malí sourozenci často (ale v nejtajnějším skrytu svého nitra) zbožňují staršího bratra, starší sestru, dospělejšího kamaráda, ba mnohdy pouhou chvilkovou, hned zase zmizelou vidinu – to, co v jejich očích uskutečňuje úhrnný sen o tom, čím by sami chtěli být a co by chtěli milovat: čisté touhy a s nimi smíšené obavy o budoucnost. Starší bratr si povšiml Petrovy

prostinké úcty a lichotilo mu to. Dříve se také snažil číst v jeho srdci a šetrně mu je vysvětloval: neboť třebaže byl tělesně statnější, byl stejně jako on uhněten z oné jemné hmoty, která u nejlepších mužů má v sobě trochu ženskosti a nestydí se za to. Ale přišla válka a vytrhla ho z jeho života práce, z jeho studií, z jeho snů dvacetiletého jinocha a z důvěrného styku s mladším bratrem. V opojném ideálním zánícení, kterým na začátku války vzplanul, to všechno odvrhl jako bláhový pták vzlétající do výše s hrdinskou a nesmyslnou iluzí, že jeho zohan a jeho drápy ukončí válku a obnoví na Zemi vládu pokoje a míru. Od té doby se pták dvakrát nebo třikrát vrátil do hnízda; bohužel pokaždé oloupen zas o trochu peří. Ztratil již mnohé iluze, ale trpěl tím tak krutě, že mluvit o tom nemohl. Styděl se, že v ně věřival. Jak býval hloupý, že nedovedl vidět život, jaký skutečně je! Teď horlivě usiloval strhat z něho šalebné závoje čarovných přeludů a přijímat jej stoicky, ať je jaký chce. Netrestal jenom sám sebe; vlastní trýznivá bolest ho ponoukala, aby své iluze trestal také v srdci mladšího bratra, neboť i tam je nalézal. Při prvním Filipovu návratu z pole Petr, když přispěchal s palčivou láskou v samotářské duši, hned byl zmrazen bratrovým uvítáním: Filip se choval ovšem ještě stále srdečně, ale v jeho hlase se ozývala jakoby nějaká zatrpklá ironie. Otázky, jež se hrnuly Petrovi na rty, byly okamžitě sráženy nazpět. Filip je viděl blížít se a kosil je jediným slovem, jediným pohledem. A Petr se po dvou po třech pokusech schoulil do sebe se srdcem sevřeným. Již bratra nepoznával.

Ale Filip poznával Petra velmi dobře. Poznával v něm to, čím ještě nedávno sám býval a čím již nemohl být. A oplácel mu to. Hned potom toho litoval, ale nijak to nedával najevo a začínal znovu. Trpěli oba; ale také zde se projevil

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy ***Petr a Lucie***.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.